

M A G Y A R K U R I R.

Bécs, Kedden, Július' 29dikén, 1823.

Spanyol Ország.

Egy levél, melly déli Francia Országban Júl. 10d. költ, így szól a' két ellenkező félnek Cataloniai hadi munkálódásairól: „A' Cataloniai constitutiós Armada, Mina' vezérlése alatt mindegyre foglalatoskodtatja a' Marschal Moncey osztályát, 's gyors menetelei 's véletlen megtámadásai által, gátolja azoknak megtámadó mozdulatait. Nem kezdett ugyan maga Mina újabb Expeditióhoz, hanem mincutána véletlen ment volna Barcelonába, megelegetett azzal, hogy seregét újra rendbe szedte, 's Leridában, Ceriverában, Belaguerben és Cardonában lévő kész osztályait megerősítette, 's egyszerűs mind Barcelona' védelmezéséről rendelkezéseit megtette. De ellenben egyik Osztályos-Generálisát Loberát a' Lobregáthoz küldé, hogy ottan újra nyughatatlankodtatná a' francia Armadának jobb szárnyát, 's ha lehetséges, hát felől venni körül. Legújabb tudósítások szerint, a' mult hónap végével Manresáig nyomult-előre Lobera, 's a' Vichből Urgelbe viső hadi országutat elállván, számos francia osztályokat szélytvert, 's elvett egy szállítást melly puskaporból, golyóbisból és vágó-marhákól állott, 's az Urgeli ostromló-sereg számára vala rendeltetve. Gen. Moncey eleit akarrán venni több efféle próbatételeknek, kényszerítettett Gen. Donnadiéunek segítségül küldeni a' Gen. Latour du Pin Brigadáját, melly a' 3d. és 19d. Línea-Regementekből áll az utóbbi Generalis vezérlése

alatt. Ez a' Brigada a' Donnadiéu osztályához tartozott ugyan ezelőtt is tulajdonképen, hanem már a' táborozás' kezdetével elszakasztatott tőle, hogy Tartalék-sereget formálna, 's védelmezné a' Gerónai fő Hadiszállást. Ezen seregek' helyét a' Donnadiéu osztályánál, a' B. d' Eroles spanyol royalista serege pótolá-ki. Hanem erősen sürgetvén Donnadiéu a' segítséget, újra megnyeré most a' Latour du Pin Brigadáját, 's reményli, hogy így a' Lobregát mentében Barcelonából előnyomult seregeket megtámadhatja. Utóbb minden keze alatt lévő seregeket Vichben akart egybevonni, 's úgy vezérelni-előre Manresa felé. Némely hírek szarnyalnak ugyan újobban a' Donnadiéu és Lobera között esett utóbbi viadalokról; de bizonyos tudósításaink c' részben nincsenek. A' Moncey fő Hadiszállása azonban Gerónából bizonyosan általtétett Mataróba.“

Napi-jelentés.

Gen. Marquis Marguerye a' Santonai ostromló-sereg' Commendansa, jelentti Ő kir. Herczegségének, hogy az ottani őrizet Júl. 2d. előrontott, lieveztetvén 5 — 600 embert Sablenál, Colindressel általellenben. Az ellenség három csapatban nyomult-előre, 's szélső vígyázójinakat megfutamtatá; de csak hamar elállák utját három Compániájink. Az ütközet hevesen kezdett folyni, 's az ellenség segítettvén az erősségbeli tüzelés által, darab ideig megállá a' csatahelyet; hanem végre, hatalmasan támadtatvan-meg se-

regeink által, kéntelenítetett azt elhagyni, 's megérkezvén egy új Compániával spanyol royalista Gen. Valero is, 's megtámadván az ellenség' bal szárnyát, ez a legnagyobb zürzavarban vonúlt-vissza, és az erősségbeli tüzelés védelmezése nélkül néhezen is evezhetett volna el. Vesztesége, az elestekhez számlálván a' sebeseket is 50-re mehet; ezekenkívül még el fogtunk egynehányat. Részünkről két ember esett-el 's nyolcz kapott sebet, kik között van Hadnagy Archias. — Ezen ütközet nagy dicséretekre szolgál seregeinknek, vitézül küzdvén három annyi erővel néhány órai agyúzás alatt, 's az ellenségét visszavonulásra kényszerítvén. (Következnek a' Tiszteknek, Altiszteknek és Közembereknek magasztalásai.) — Bévégeztetvén Asturia ellen a' had, Gen. Lieut. Bourk Galiciának fordult. Előljáró-serege, mellýnek vezére Larochejaquelin, darab idő olta Astorgában felüdött; szemlélődő-csapatja pedig Jún. 26d. Mansanalénél és Torrénél a' Lugói országúton az ellenségre bukkant, hat emberét megölte, egy Tisztjét, 3 közemberét 's tiz lovát elfogta. — Gen. Morillo, a' Galiciái constitútiós seregek' Fő-vezére, felbosszantatván a' Corteseknek a' Király ellen elkövetett cselekedetek által, azon const. Regenséget, mellyet a' Cortesek neveztek-ki, nem akará elfogadni. Közötte és Quiroga között valóságos meghasonlás ütö-ki magát, mellynél fogva a' seregek' gondolkozásai is különbözők, melly környülállás kedvező hadi munkálódásainkra nézve Galiciában. Gen. Bourknak Júl. 10d. kelle Lugóba megérkezni.

A' Madriti Fő Hadiszálláson, Júl. 9d.
Ő kir. Herczagsége' parancsolatjából

Gróf Guilleminot, Major-Generális.

A' feljebb említett meghasonlas felől nevezetes világosításul szolgál Gen. Morillonak Quirogához írt következő fon-

tos levele, mellyet a' Gaceta de Madrid Júl. 11d. számjából közöl a' Moniteur Júl. 16dikán.

Lugo, Jún. 28d. 1823.

„Kedves Quirogám! Ostobául cselekvél, midőn az általam küldetett Tisztet, kinék tőlem a' Corunnai hívatálhoz kelle tudósításokat vinni, 's a' kívül a' Lugóban Jún. 26d. történt dolgokat közlöttem, útjában feltartóztatád, 's midőn megengeded, hogy az említett Tiszt' követőji a' történetet másképen adván-elő, magamviseletét úgy rajzolák-le, mintha hazaáruló lennék. Jól tudod te, tanúja lévén magad is a' dolognak, hogy abbeli kinyilatkoztatásom, mellynél fogva a' királyi teléntel' megalázásával Sevillában Jún. 11d. kinevezett Regenséget meg nem ismertem, szint' azon fundamentomokon épül, mellyek arra bírtanak, hogy ezen Armada' Fő-vezérségét elfogadjam. Elszánván én magamat minden áldozatra, mellyek által az idegen bérontás visszaverethetetik, 's a' Monarchiának politcai Constitútiója vdelmezethetetik, által kellett látnom, hogy az említett cselekedet a' Constitutio' talpkövéit rázza-meg, 's egy olly cselekedetnek, mellyre mind a' Nép mind az Armada utálattal tekint, pártját én nem foghattam. Tanúja valál te azon gondolkozásnak, mellyet azok egyenlő értelemmel kinyilatkoztatának, kiket egybegyűjtöttem a' végre, hogy a' kényes tárgyban annál bátrabban tessenek lépést; jóvá hagyta magad is azon fundamentomokat, mellyekből ezen egyesület kiindult, csupán abban kétségkedtél, lehetné-e teljes bizonyossággal hitelt adni azon Ujság-levelnek, melly a' dolgot közlé, 's csak feltételek alatt ismerted-meg a' Regenséget. Meghatározván hogy magadat bátorságha helyhezteted, e' végre segédemet kéréd, 's én örömmel szolgáltam, bár azt csele-

kednem nem könnyű dolog volt, mert a' fundus csupán 70.000 Realra ment. Nem vehetvén ebből 4000-nél többet, azt ígértem hogy utóbb tulajdon értékemből nagyobb summával segítelek. — De most mar mit akasz? Avvagy olly alacsony-lelkűvé lehetnél e, hogy ígéretedet mellyet a' nélkül hogy kívántam volna, elindulásodkor nekem tétél, bé nem teljesítenéd? Ennyire bémocsokolhatnád e te önön becsületedet, 's az enyimet ennyire megsérthetné e, hitelt adván azon hazug költeményekock, mellyeket felőlem embereid terjesztenek? Masként gondolkozom becsületedről és szíved' érzéséről; 's teljesen ezekben bízom, midőn felőled azt hiszem, hogy az egyetlen menedéket használni fogod, mihelyt megismered melly bizonytalanságba keveredtél. A' ki Leon szigetén becsülettel hirdeté a' szabadságot, soha sem vetheti az el szeme elől hazájának boldogsá'át mint a' melly egyedülvaló ezéja minden igyekezeteinek! Te mindenekfelett, ki a' napnak világát ezen szép Galiciában pillantád-meg először, te, bizonyosan kész vagy vélekedéseidet 's életedet is feláldozni, hogy szülő földedet a' fenyegető nyomorúságoktól megmenthesd. — Ugy látszik, bémentek már Asturiába a' Francziák, 's f. h. 24d. Oviedóban valának. Leonban nevezetes ellenséges erők gyülekeznek egybe, 's Galicia minden órán tarthat a' bérontástól. — Így lévén a' dolgok, elhatároztam, hogy magamat bérontásoknak minden erővel elleneszegezem, ha ugyan Gen. Bourk el nem fogadná abbeli javallatomat, hogy az ellenségeskedést költsönösen felretévén, kötnénk fegyvernyugvást, mellynek ideje alatt, Galiciát 's a' több tartományokat hagyja szabadságokban 's fennálló tisztli-hivatalaik kormánya alatt, míg nem béállhat majd ama szerencsés időpont, mellyben a' Király és Nemzet illendő uralkodás-formát ve-

hetnek-elő. De miként szegezhetem én úgy ellene magamat a' bérontásnak, ha te konkolyt hintesz-el azon seregek között, mellyekre e' végett szükségem vagy? Vedd fontolóra azon nyomorúságokat, mellyekbe a' körülötted-lévők ostobasága hanyat-homlok taszít; gondold-meg, hogy az ilyenek' escelekedetének rugója sem a' köz jó sem a' te öndicsőséged; és hogy az ő örjültségek még léged annyira vihet, hogy magad döföd szerezett hazád' szívébe a' tört. Irántad vonzó barátságom, 's háládatosságom, mellyel hozzád viszont viseltetem, kötelességemmé teszik, hogy ne egyedül a' tanácsadásokra halgassak, hanem minden tehetségemet, javamat, a' mivel csak bírok odaajánljam, hogy személyednek hártorságot szerezhessék. — Hidd-meg nekem Quiroga, hogy haszontalan iparkodásaid csupán zürzavart támasztanak ezen tartományok' lakosai között, 's őket arra fogják készíteni, hogy az ellenséges Armadát segítségül hívják, melly bėjővén, törvényeket szab majd azon tartományoknak, mellyeknek csendességét megtartani, nékem fő igyekezetem vala. Határozzd-meg tehát magadat, 's mind azokat, kik illy veszett tanácssal értetnek, üzd messzre magadtól; töltsd-bé ígéreteidet, mellyeket önként tettél; bizonyítsd-meg keseredett hazád iránt szeretetedet, 's tarts számot mindenkor egyenes szívű 's színeskedéstől idegen barátod' jó indulatjára. — Morillo.

A' Júl. 18dikai Moniteur három jelentést közöl, mellyeket Marschal Moncey küldött a' Hadi-Miniszterhez. Az első Molins-del-Reyből Júl. 9dikéről a' többek között így szoll: „Barcelona körülkerítettésének első hadi munkálódásai Júl. 8d. és 9d. hajtottak végre. Az elsőbb napon Donnadiou osztálya Sabadellt és San Cugatot szállotta-meg, a' Curial osztálya pedig Besos és Ripolett mellett fogot

állást. — Milansnak a' Lobregat' bal partján, Molins-del-Rey előtt két Batalionai valának, a' többi öt Bataliona a' jobb parton állott hadi rendben. — Lobera, a' Martorelli állást szállá meg négy Batalionával. — Júl. 9d. Molins-del-Reybe indult a' Donnadiou osztálya; a' hova közelgetvén, a' 3d. Línea-Regement, kemény tüzeléssel fogadtatott apró fegyverekből, de mind a' mellett is általment a' hidon, 's így az ellenség visszavonulásra kényszerítetett. Martorell' megtámadtása is szint illy szerencsével ment végbe, hol Gen. Achardnak 's a' 18dik Regementnek 4000 emberrel vala dolgok, kiknek hatalmas állások csudálkozásra méltó vitézséggel foglaltatott-el. — Míg a' Curial osztálya végrehajthatá az ostromlás' munkáját, az ellenség Montjouból és Barcelonából két csapatlan ütött-ki, 's megtámadá a' Vasserot Brigadáját Esplugasnál; de mindenfelől visszaveretett. Itten a' tüzelés 3 óráig folyt. Veszteségünk, ezen különféle csatázásokban 15 holt, közöttök egy Granateros Kapitány; 110 sebes, közöttök öt Tiszt. Az ellenségnek öszveséges veszteségét még nem lehet tudni, hanem annyi bizonyos, hogy Martorellnél valami 150 embere hullott-el, 's igen sokan kaptak sebet.

A' 2d. jelentés Júl. 10dikéről szól ugyancsak a' fentemlített helyről, 's azt írja benne a' Marschal, hogy midőn az előtt való nap Villarana' tájáról térne vissza, Gróf Curial' Adjutánsa, Sarsfield Urat vezeté élébe, ki lovon de uniformis nélkül volt, 's jelenté, hogy a' francia Armada védelme alatt keresi menedékét. A' Marschal a' szerint fogadá az idegent, a' mint annak Generálisi rangja kívána.

3d. jelentését Sarriából írta Júl. 11d. a' Marschal, 's benne így szól: „Cardona az egyesült kir. sereg' hatalmában van, 's Ferdinand Király' zászlóji lobog-

nak bástyájin. Bővebb környüállásait a' történetnek még nem tudom. Általadátását Gen. Licut. Donnadiou jelenté. — Tegnap mintegy 2000 emberrel 's 4 ágyúval rontott-ki a' Barcelonai őrizet. Előbb Sarriának fordulván, két óráig verekedett szaguldozójinkal. Onnan Graciába menvén, visszaveretett. A' 4 ágyú, 's a' többi az erősségből szüntelen tüzelének. Az ellenség' részéről 4 ember esett-el, 's egynehány kapott sebet; részünkről egy holt-el, 's 4 sebesítetett-meg.

Cadixból, Júl. 6d. terjedő tudósítások érkezének Madritba. Cadix mind vízen mind szárazon körülkerítetett, 's a' francia tengeri osztály Júl. 5d. számos hajókat fogott-el, mellyek a' városba elcséget akarának bélozni. A' legdühösebb pártosoknak ketteje, Calatrava, és Romero-Alpuente, a' mint hallik, odahagyák Cadixot.

Egy Júl. 12d. költ Madriti magánoslevél, melly a' Moniteurben közöltetik, ezeket foglalja magában: „Cadix levelek jelentik hogy a' Communerók elválták a' Freymaurereltől. A' Jún. 23d. költ Decretum még tüzelé a' pártosokat. — Egy Valenciái levél azt tartja, hogy a' Ballesteros katonáji, 100 — 150 főből álló csapatonként érkeznek-meg, 's roy. Gen. Samperéhez csatolják magokat a' Király zászlóji alá. — Cadix nehezen tarthatja magát tovább Júl. végénél. Az élelem ottan igen drága, 's a' kereskedés megakadt; az ágyúk sincsenek jó karban 's a' poskapor is szűken van; a' Nép zúgolódni kezd. — Gránadából azt írják Júl. 2d. hogy Ballesteros, Villacampa, Zayas, Montes, Balanzat, Placencia és több Generálisok, számos Regementeknek főbjeivel ottan vannak; mindent elkövetnek, hogy egy Armadát szerezhessenek egybe, de igyekezetek füstbe megy. Gen. Ballesteros olly szándékkal vala, hogy Algeziras' megnyerése végett, a' Sierra de Ron-

dának veszi magát, 's egyesül a' Zayas és Villacampa seregeinek maradékával. Ballastorosnak nincsen több 2000 emberénél, Zayasnak 1200, Villacampának pedig csupán 300 van. Egy másik constitútiós Gen. 500 emberrel fekszik Gibraltár előtt a' St. Rochi táborban. — Mind ezen seregeket egyetlenegy francia Regiment elszéleszthetné, 's urává lehetne Gibraltártól Szanti Pedriig az egész tengerpartnak. — Egy Lucenai Júl. 5d. költ levél szerint Villacampa 300 emberével, és Zayas ugyancsak 300 Gyalogsággal 's 200 Lovassal Júl. 3d. Antequerába jöttek; mindketten Lucenának tartottak, de a' mellynek 5000-et feljülhaladó lakosai fegyvert fogván, az említett katonaság nem merészlett tovább menni. Más nap reggel 150 roy. Militzia, 200 Lovas, 's Cordovából újra 300 Militzia és 100 Lovas ment a' lakosok örömére Lucenába. Cordovában 1000 szökevény Constitúsiósok voltak. — Gen. Bourmont, számos spanyol Regimentek' kiállításában foglalatoskodik Sevillában.

Nagy Britannia és Irlandia.

Azon Pairek között, kik az anglus Catholicusok' választó jussa ellen voksoltak, két anglicanus Érsek, 9 jelenlévő 's 8 távollévő Püspökök találtaknak. Csupán két Püspök, a' Norwichi és Kildarei voksolt a' javallat mellett.

A' Kenti Grófságban, Swanscombeban egy szegény aszszony megszoportván gyermekét, a' kertben, hol dolgozott egy bokorba letévé. Dolgát végezvén ismét hozzá megy, — 's halva találja. Egy Seborvos megnyitván a' gyermek' testét, annak gyomrában egy kígyóra talált. Hihetőképen a' gyermek' ajakain maradtott tej vontta hozzá a' kígyót, melly a' száján bécuszott, 's így ölé meg az ártatlant.

Pápa Státusai.

A' Júl. 16dikai legújabb tudósítások

igen megnyugtatók a' szent Atya' állapotjára nézve. A' gyógyulás ugyan lassan, de igen jól megy, 's helyes reménység van iránta, hogy Ő Szentsége, nagy korossága mellett is, szerencsésen helyre állíthatatik.

B é c s.

Ő Cs. K. Felsége Kosty atowsky János Urat, Pesti Invalidus házbeli Májort, hosszas és megkülönböztetett hadi szolgálatjaira nézve, mind két nemen lévő maradékával együtt, minden taksáknak elengedése mellett, Magyar Nemesis rangra méltóztatott kegyelmesen felelmeini.

Mai napon Júl. 29d. reggeli 9 óra-
kor tíz millio beváltatott papiros-pé-
zgettetett-el a' szokott helyen.

**Július' 28d. a' Státus-papiro-
sainak közép-árrok:**

Státus Kötelező levels 5 pCtmal Conv. P. 81 13/16;
Ugyan az 2 1/2 pCtmal —; Sorvonáasos Kéllsön 1820-
ról C. P.; 119 1/2 Ugyan az 1821ről 100f. C. P. —;
Bizonyítás 1821d. Kéllsönről 100 ftert C. P. 100 1/4
Bécs Városi Bankó Obligatiók 2 1/2 pCtmal 37 1/3;
100 for. C. P. 249 1/8 for. V. Czbán. 1 Bank-Actia
93o 3/4 for. C. P. Cs. Arany —

**A' Gabona négy fő nemeinek árrok
általában Júl. 14 — 19d.**

(Mérőjét gárasra számlálva V. Czbán.)

	Búza.	Roza.	Árpa.	Zab.
Bécsben Júl. 15.	139	109	73	60
— 19d.	131	106	62	59
Stockerauban Júl. 14d.	150	128	80	55
Fischamenden Júl. 15. és 17d.		90	—	42
Nagy Énzensdorfon Júl. 16.	130	88	53	51

Magyar Ország.

A' hazai Levelék következő tudó-
sítást közölnek a' Balaton-Füredi Sava-

nyü-vízről Júli. 13dikáról: Örömlátni, hogy Pannoniának e' hajólo vidékét, a' két testvér Hazá' számos válogatott fiai és leányai köszöntik. 's annak orvos sanyü-vizével sietnek élni, melyet a' legtisztább Nympha utújt szaporán buzgó kristály forrasából.

Az idén sokkal többek itt a' vendégek, mint tavaly voltak. 's az időöltés is többféle most; mivel nemzeti szép Literaturánk' védangyala, Kisényi David Urat, 's lelkes Színjászó-Társait ezelőtt tíz nappal ide vezérelte. Miolta ez az ügyes Társaság majd mindennap új darabnak derekas előadásával mulattatja a' nagyérdemü Közönséget, hazafiúi szívvél csoportoztunk fel mindnyájan a' Játékszínnek kibérlett Bálházába. Ezt kívált buzdító például vesszük az itten mulató Mágnasoktól és Uraságoktól, kik nagyobb nemzeti jussokkal élven, nagyobb buzgósággal is ohajtják a' nemzeti nyelvnék a' Játékszín által való virágoztatását.

Ma egy alkalmatossági darabot adott-elő a' Színjászó-Társaság e' cím alatt: „Öröminnep.“ Énekes-játék két Felvonásban. Tek. Tudós Simoga György Úr', több T. N. Vármegyék' Tábla-Birája, és a' Nagymélt. kir. Curia mellett Ügyvédő' ötven esztendő's Ügyészi hivatalának megtisztelésére.

Ha valaha, ezúttal bizonyosan méltóvá tette magát a' nevezett Társaság az egész Nemzet' szeretetére. Ugyanis ennek olyan fiját tisztel-meg, a' ki 1773 Jún. 18d. felavattatván az Ügyvédői hivatalra, előbb a' Veszprémi N. Káptalan-nak, azután ugyancsak a' Veszprémi Mélt. Püspökségnek dicséretes szorgalommal Fiscalisa volt; mostan pedig 23 esztendő's oltá a' Nagymélt. kir. Curia-mellett több Tek. Familiák' fáradhatatlan Jusbelli igazgatója, 's az árvák' és özvegyek' igazsáimlak tántoríthatatlan védelmező Ügyésze. E' mellett mikor terhes hivatala

pihenni hagyja, a' római és honni Literaturának szenteli életét, 's éjenként nedves szemekkel tekintvén a' Virgil', 's Zrínyi' sirjaik felett lemenő csillagokat, azoknak gyakori kihunyt tüzeit igyekezik nyomtatott 's nyomtalan deák és magyar verseiben feléleszteni.

Valamint a' két Balatonba az ezüst patakok, úgy omlanak a' tiszta kebleknek szép érzéseik a' szíves öröm' és szent háladatosság' tongerébe. Előadó e' jelenést soha tisztábban nem látta, mint ez alkalmatossággal; midőn a' szeretett Színjászó Társaság, Themisnek és Apollónak félszázad oltá áldozó Papját, a' feljebb tisztelt Urat, minden mellékes tekintet nélkül, csupán hazafiúi buzgóságából a' Nemzet' színté idvezlé.

A' Játék' előadása tökéletes vala; 's egyiránt varázsolta a' hazafiúi és művészi szemeket és füleket. A' Játékokról általjában elmondhatni, hogy muzsika mellett egyik jobban játszott, és kellemetesebben énekelte a' másikánál.

~~~~~

Rosnyó, Júli. 14d. A' Rosnyói Kerületbeli nemzeti Evang. Gymnasium, a' szokott rend szerint f. h. 8d. kezdette megvizsgáltatását számos minden renden lévő Uraságok' és Asszonyosságok' jelenlétében. A' nevezett napon a' Rhetorico-Poetica Classisban, a' két esztendő'sök között különös dicséretet érdemlettek: Csernyeczky József, Schmidt Victor, Melczer Lajos, Toperczer János, Lang Adolf, Czizei János, és Schwaboda János; az első esztendő'sök között pedig Vandzák András, Kalmár Péter Pál, Zsirko János, és Bartoffy András. A' megvizsgáltatás végével, boldogult Inspectorunk Tek. Schmidt Pál Úr halálának emlékezetét siratták versekben egynéhány ifjak. Minden jelenvaló Halgatóknak annyira megtetszett különösen Melczer Lajos' deák

verse, hogy azt mindjárt példányokban magoknak kikérték. — Júl. 9d. a' Syntactico-Prosodiaca Classisban folytatódott az Examen, a' hol Záborsky Imre, Kengyel János, Martinkovics János, Marjássy Napoleon Pál, Scherfel Jonathán, Schmidt Gustáv, Toperczer Antal, Szalay Mihály, Babics András, Czehus Lajos, Buzo Imre, Farkas Mark Aurel, Fekete József, Matuska György, Marikovszky Lajos, Radvanszky Gustáv, Rosty József, Schlosser Károly, Sz. Iványi Miklós, leginkább kitetszettek. — Júl. 10d. a' Gramatisták és Donatisták az Elementaris Classissal zárták bé ezen esztendőnként tartatni szokott inneplést. — Az Iskola' népessége e' f. esztendőben eklepen volt: a' Rhetorico-Poetica Classisban 66; a' Syntactico-Prosodiacában 90; az Elementaris Classisban 115; összesen 577-en voltak, kik közül az Alumnumban ingyen vagy csekély fizetésért mindnap, csaknem semmi fundatio mellett 63-an elegendő eledellel tápláltattak a' szegényebb sorsuak.

A' sok esőzés e' tájékon sokkárt tett, elöntvén réteinket. A' vetés is a' kövérség miatt megdüllött, úgyhogy vékony aratást reménylhetünk. Csak valami öt nap oltaszünt-meg az eső, már is igen kiszáritották a' szelek a' földet. — A' termésnek piaczi ára: Tiszta búza 9 ft. — 9 ft. 24 xr.; Rózsa 6 ft. 30 — 7 ft.; Zab 4 ft.; Árpa 6 ft. VCzban köble, az az két Pozsonyi mércje.

Elegyes Dolgok.

Töredékek a' magyar művészség' történeteiből.

Ezen felírás alatt a' következőket közli a' Bécsi Theátroni-Ujság f. esztendői 66dik számjában: „Bár mennyire megkülönböztették légyen is magokat a' Ma-

gyarok mind a' régi mind az újabb időben a' valódi tudományokra nézve, de a' művészség' mezeje náluk kopáron maradt. A' szomorú történetnek okai a' környülállásokban vannak.

A' nagy Corvinus Mátyás, minden szépet és felségeset a' mit csak Európa akkor mutathatott, mind által tudta plántálni Magyar Országra, 's jótévéleg ápolgatta. Szamos művészeteket vont Udvarába, hol nevezetesen a' muzsika-kár oly derék volt, hogy róla egy ekkor élt 's a' muzsikában jártas olasz Praelatus, a' Wolterwai Püspök azt mondotta, hogy soha szebbet nem hallott. Hanem az eféle intézetek, egyedül az Udvar' fényére nem pedig egyszersmind a' Nemzetiségre valának irányozva. A' nagy Fejedelm' halálával elenyésztek a' pallérozódásnak ezen elementumai is, 's Magyar Ország nem vehete részt Napnyugotnak előre haladó kiformaltatásában. Azen kevés világos időpontok, melyeket egyes kitündöklő férfiak vontanak a' hazai történetekre, azolta, szinte az Ausztriai Uralkodásig, mind belső egyenlenséggel 's pusztító hadakkal együtt jelenének meg. De midőn a' kékfejű sas' védelme alatt a' pallérozottabb magyar Nemesség' érzései bátran megnyilhattak a' szelid és szép dolgokra nézve, ezen felsőbb szükségek' tekintetében nemesebb kívánságát az új Residentia kielégítette.

Két dolog kívánatik-meg főlépen a' művészségre: Iskola, a' hol azt tanulni lehessen, és Kenyér hogy gyakoroltathassék. A' Magyaroknak meg van az aesthetikai ízlése, de ha művészségre adja magát, mind ekkoráig idegen földön kelle iskolát és kenyeret keresnie. Sok jeles Művészeteket említhetünk a' külföldön, kik született Magyarok valának, de hazájokra nézve egészen elveszték. Itten csupán néhányakat említek a' részint már feledékenységbe ment, részint még most is köz-

tiszteletben lévők közül, hogy legalább ezen emlékeztetés által hazám tulajdonát mintegy visszakívánjam.

Már a' XVd. Században jeles Művészek valának Pozsonyban Gáspár Lajos és fija Filep, mindketten festők. Az Öreg Rómába is sok munkákat küldött, fija pedig még ügyesebbé leve. A' XVII. Században Miska Bálint Lőcsen theoreticus és practicus Hangművész vala. Gräw Bálint, ki 1576 Paduában holt-meg, Erdélyi fi volt, 's koporsó-írásában úgy említették hegedülése, mint új és még nem hallott dolog, 's maga második Orpheusnak nevezetik. Nem említvén Dürer Albertünk' 's Kupoczkin' eredeteket, csupán azt jegyezzük-meg, hogy a' szép mesterségek közönségesen, különösen pedig Németországban, két született Magyarnek véghetetlen sokat köszönhetnek. Bach Sebestyén' atyja ki nagy Muzsikus volt, odahagyá Pozsonyt 's Németországban telepedett-meg. Gerber azt mondja a' Hangművészekről kiadott históriai-biographiai Lexiconában (Lipsia 1812. 1. Darab), hogy ez a' familia száz esztendőlk' lefolyta alatt sok nagy, sőt a' legnagyobb emberket szülte hangművészi tekintetben, 's az említett könyvben Bach néven 22 cikkelyt közöl. Ezen familiából ötvennél több Hangművész vevé eredetét, kik között Sebestyén, Wilhelm Friedemann, Károly

Filep Emánuel, és János Krestély Friedrich a' Muzsika' történeteiben sokkal fontosabbak, minthogy feledékenységbe mehethének. — Öser Ádám Friedrich, a' Lipsiai Rajzoló-festő-és építő-Akadémia' Directora, hasonlóképen Pozsonyi fi volt. Nem ereszketvén itt ezen mély elméjű festő és kőfaragó munkáinak magasztalásaiba, Olvasójinkat csupán legnagyobb érdemére az ő lelkére emlékeztetjük, melly az egész pallérozott világban még számos időlig fog munkálkodni, 's a' melly a' művészség' történeteiben új Epochát szült, ezen férjfiúnak köszönhetvén egyedül Winckelmann minden jártaságát a' régiségekben.

A' most élő magyar Művészek közül, legügycsebb Medália-metszőnk Bóhm a' ki Szepességi fi, Rómában van, 's jeles talentomiért 800 ezüst forintot veszen esztendőnként a' Cs. K. Művészség-Akademiájától. — Ferenczy István Rimaszombati fi is a' legszebb reménységgel bíztat. Ez, Thorwadsen' tanítványa, 's néhány esztendőlk' olta Nádor-Ispán József Ö Cs. K. Fő-Herczagsége' bő kezűségéből segítettik. A' mint hallik, Primás Ö Herczagsége meghívta Ferenczyt, a' készülöben lévő roppant Esztergomi Fő-templomhoz a' Szentek állóképeinek faragásokra, mellyek hazai termékből, 's a' Primási Uradalmokon mostanában talált pompás márványból fognak készíttetni. — K. A.

Jelentés. A' megígért Foglalat Ujság-leveleinkhez igen fáradságos és sok időt kívánó munka, mellyért is azzal még csak öt hat hetek múlva szolgálhatunk. Egy sok olvasókkal bíró Külföldi Ujságot hihetően a' fáradságos munka retenthető el tavalyi hasonló ígérétének végrehajtásától; de-az bennünket el nem retent, 's ígérétünket bizonyosan megadjuk. — Jelentjük egyszersmind, hogy a' kik Ujságaiknak héállott Félésztendei folyamataja 14 ft. VCzval ezentúl kívánnának előre fizetni, azoknak is az első Számon kezdve küldjük-meg Levelünket. —

P. D. és I. S.